

NORGES HØYESTERETT

Den 25. mai 2023 ble det av Høyesteretts ankeutvalg med dommerne Falkanger, Ringnes og Bergh i

HR-2023-976-U, (sak nr. 22-161756STR-HRET), straffesak, anke over dom:

A
B
C

(advokat Ulf Martin Veel Larsen
v/advokat Carsten Smith Elgesem)

mot

Påtalemyndigheten

avsagt slik

D O M :

- (1) Saken gjelder forelegg for ikke å etterkomme politiets pålegg om å fjerne seg fra resepsjonen i et departement i forbindelse med en demonstrasjon.
- (2) A, B og C ble ved forelegg 23. august 2021 siktet for overtredelse av politiloven § 30 nr. 1, jf. § 5 for å ha unnlatt å rette seg etter pålegg gitt av politiet. Grunnlaget var at de samme dag ca. klokken 17.25 unnlot å etterkomme politiets pålegg om å fjerne seg fra Olje- og energidepartementets eiendom i Akersgata 59 i Oslo.
- (3) De tre siktede ble – sammen med en fjerde person – pågrepet av politiet klokken 17.30 samme dag, innbrakt og holdt i politiarrest fra om lag klokken 19.10, før de ble løslatt i mellomrommet klokken 01.13 til 01.53 natten etter. De ble ilagt hvert sitt forelegg på 12 000 kroner. Foreleggene ble ikke vedtatt, og saken ble sendt til tingretten for pådømmelse, jf. straffeprosessloven § 268.
- (4) Oslo tingrett avsa 7. oktober 2021 dom med slik domsslutning for A, B og C:

«[...]

2. A, født 00.00.1998, dømmes for overtredelse av politiloven § 30 nr. 1 jf. § 5 til å betale en bot på kroner 9 600, subsidiært fengsel i 19 dager. For utholdt varetekt fragår 1 000 kroner i boten og 2 dager i den subsidiære fengselsstraffen, jf. straffeloven § 83 sjette ledd.

3. C, født 00.00.1998, dømmes for overtredelse av politiloven § 30 nr. 1 jf. § 5 til å betale en bot på kroner 9 600, subsidiært fengsel i 19 dager. For utholdt varetekt fragår 1 000 kroner i boten og 2 dager i den subsidiære fengselsstraffen, jf. straffeloven § 83 sjette ledd.
 4. B, født 00.00.1996, dømmes for overtredelse av politiloven § 30 nr. 1 jf. § 5 til å betale en bot på kroner 9 600, subsidiært fengsel i 19 dager. For utholdt varetekt fragår 1 000 kroner i boten og 2 dager i den subsidiære fengselsstraffen, jf. straffeloven § 83 sjette ledd.
 5. Sakskostnader idømmes ikke.»
- (5) A, B og C – men ikke den fjerde personen – anket dommen til Borgarting lagmannsrett. Ankene gjaldt bevisbedømmelsen under skyldspørsmålet, lovanvendelsen under skyldspørsmålet og straffutmålingen, og ble henvist til ankeforhandling for så vidt gjaldt lovanvendelsen under skyldspørsmålet.
- (6) Borgarting lagmannsrett avsa 30. august 2022 dom med slik domsslutning:
- «1. Anken over lovanvendelsen forkastes.
 2. I tingrettens domsslutning punktene 2, 3 og 4 gjøres den endring at bøtene settes til 8 600 – åttetusensekshundre – kroner og den subsidiære fengselsstraffen til 18 – atten – dager.
 3. Sakskostnader idømmes ikke.»
- (7) A, B og C har anket til Høyesterett.
- (8) Ankeutvalget besluttet 24. november 2022 å utsette behandlingen av A, B og Cs anker inntil endelig avgjørelse forelå i sak nr. 22-146588STR-HRET, jf. straffeprosessloven § 17 andre ledd.
- (9) Høyesterett avsa 31. mars 2023 dom i sak nr. 22-146588STR-HRET (HR-2023-604-A). Ankeutvalget ga etter dette partene frist for å uttale seg om hvilken betydning dommen burde få for de tiltaltes anker.
- (10) *Påtalemyndigheten* har anført at ankeutvalget må avsi frifinnende dom fordi den påtalte handlingen ikke er straffbar, jf. straffeprosessloven § 323 tredje ledd bokstav b. Subsidiært anføres at lagmannsrettens dom må oppheves, jf. bokstav a.
- (11) A, B og C har sagt seg enig med påtalemyndigheten.
- (12) *Høyesteretts ankeutvalg* bemerker at anke over dom av lagmannsretten kan avgjøres uten ankeforhandling når utvalget enstemmig finner det klart at siktede må frifinnes fordi den påtalte handlingen ikke er straffbar, jf. straffeprosessloven § 323 tredje ledd bokstav b.
- (13) Lagmannsretten har beskrevet de faktiske forholdene i saken slik:
- «Mandag 23. august 2021 ca. klokken 11.37 gikk de fire tiltalte og 13 andre klimaaktivister inn inngangen og inn i resepsjonsområdet til Olje- og energidepartementet. Resepsjonsområdet var åpent for publikum og er utenfor

sikkerhetssperringene til departementets lokaler. Resepsjonen er døgnåpen. De 17 demonstrantene satte seg på gulvet i resepsjonsområdet. Tre demonstranter satte seg utenfor inngangsslusen ved inngangspartiet, oppå et banner med teksten 'BAN OIL LIFE OVER PROFIT.' Kort tid etter at de 17 demonstrantene hadde kommet inn, ble det innført vakthold ved inngangen. Klimaaktivister som senere på dagen ba om å få komme inn for å gi demonstrantene mat og drikke, slapp ikke inn. Ansatte og andre besøkende kunne gå inn- og ut av inngangen som vanlig.»

- (14) Videre legger lagmannsretten til grunn at demonstrantene for øvrig oppførte seg ordentlig, og at de ikke var vesentlig til hinder for ansatte eller andre. Politiet grep ikke inn før Olje- og energidepartementet klokken 16.42 anmodet om at demonstrantene skulle fjernes. Politiet meddelte da de siktede og de øvrige demonstrantene at de ikke var ønsket på departementets eiendom, og at de måtte flytte seg til utsiden av et sperrebånd som var satt opp utenfor inngangen. Da de siktede og 12 andre demonstranter ble sittende, ble de gjort oppmerksomme på at de ville bli pågrepet og kjørt til sentralarresten dersom de fortsatt ikke etterkom pålegget. De siktede bekreftet at de forstod pålegget, men ble sittende. Sammen med 15 andre demonstranter ble de klokken 17.30 pågrepet og kjørt til sentralarresten.
- (15) De ble alle løslatt fra sentralarresten mellom klokken 01.00 og 02.00. Det var dermed en frihetsberøvelse som varte i mer enn syv timer. I saken i HR-2023-604-A varte frihetsberøvelsen i seks timer og førti minutter. Etter en gjennomgang av hjemmelsgrunnlaget kom Høyesterett til at denne frihetsberøvelsen var uhjemlet, se avgjørelsen avsnitt 60 til 71. Påtalemyndigheten har erkjent at det også i saken her foreligger uhjemlet frihetsberøvelse.
- (16) Ankeutvalget konstaterer at sakene mot de tre siktede i saken her på relevante punkter i det alt vesentlige er like som i den saken som ble avgjort av Høyesterett i HR-2023-604-A. Også i den saken deltok siktede i demonstrasjoner i regi av Extinction Rebellion og med samme budskap. Demonstrasjonene pågikk noen timer, og de fant i begge saker sted i resepsjonsområdet til departementer. Oppførselen under demonstrasjonen og pågripelsen var også i det alt vesentlige lik. Den uhjemlede frihetsberøvelsen varte her noe lenger. Om saksforholdet i HR-2023-604-A, viser utvalget for øvrig til premissene i dommen.
- (17) Resultatet i HR-2023-604-A var at siktede ble frifunnet. Førstvoterende fremhevet i avsnitt 76 som avgjørende at når straffesanksjonen ses i sammenheng med den uhjemlede pågripelsen og frihetsberøvelsen, kunne inngrepet samlet sett ikke anses forholdsmessig og nødvendig for å ivareta de legitime hensynene det var begrunnet i.
- (18) I avsnitt 77 og 78 het det videre:
- «Jeg har etter dette kommet til at idømmelse av straff i form av bot, sett i lys av den forutgående pågripelsen og frihetsberøvelsen, vil innebære et uforholdsmessig inngrep i As rett til å delta i fredelige forsamlinger og demonstrasjoner, jf. Grunnloven § 101 og EMK artikkel 11.
- Dette innebærer at hun må frifinnes for ikke å ha etterkommet politiets pålegg i forbindelse med aksjonen i departementet 25. august 2021.»
- (19) Når det gjelder den videre begrunnelsen for frifinnelsen, viser ankeutvalget til domspremissene i saken.

- (20) Med den likheten det er mellom saksforholdet i vår sak og saken som ble avgjort i HR-2023-604-A, finner utvalget det klart at også A, B og C må frifinnes fordi de påtalte handlingene ikke er straffbare.
- (21) Dommen er enstemmig.

S L U T N I N G

A, født 00.00.1998, B, født 00.00.1996, og C, født 00.00.1998, frifinnes for forholdet i foreleggene 23. august 2021.

Arne Ringnes
(sign.)

Aage Thor Falkanger
(sign.)

Espen Bergh
(sign.)